

Istuta
oivalluksen
siemen.

┌ **Potentiaali** ┐

Tietoa aineistosta

Tämä materiaali on osa Potentiaali-hankkeessa toteutettua materiaalipakettia.

Materiaalipaketti on tarkoitettu opetus- ja ohjaustyötä tekeville eri oppilaitoksissa sekä ohjauspalveluissa työskenteleville (kuten Ohjaamot, TE-toimistot, nuorisotoimi).

Materiaalipaketissa on oppitunti- ja koulutusmateriaalia työelämään ja uravalintoihin liittyvien tasa-arvo- ja segregatiokysymysten käsittelyyn niin oppilaiden kanssa kuin työyhteisön kesken. Voitte hyödyntää materiaalia tai osia niistä omien tarpeidenne mukaisesti. Voit halutessasi muokata aineistoa. Säilytäthän kuitenkin tällöin logot ja tekijään viittaavan tekstin oikeassa alakulmassa.

Aineisto on tehty osana [Potentiaali-hanketta](#) (2019–2022). Potentiaali-hankkeessa kehitetään sukupuoli- ja kulttuuritietoisien ohjauksen toimintamallia ja työvälineitä opetus- ja ohjaushenkilöstölle.

Hanketta osarahoittaa [Sosiaali- ja terveysministeriö](#) Euroopan sosiaalirahaston ohjelmasta Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 (toimintalinja 3. Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus ja erityistavoite 8.1. Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen)

Hankkeen toteuttajat: [Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus](#) (koordinoija), [Hämeen ammattikorkeakoulu/HAMK Edu -tutkimusyksikkö](#), [Oulun ammattikorkeakoulu/Ammatillinen opettajakorkeakoulu](#), [Jyväskylän ammattikorkeakoulu/Ammatillinen opettajakorkeakoulu](#), [Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus](#), [Nuoristotutkimuseura](#)

Materiaalipaketti sukupuolitietoisesta kielenkäytöstä

Opettajan/ohjaajan opas

Sukupuolitietoinen kielenkäyttö opetuksessa ja ohjauksessa

- Materiaalia voi käyttää itseopiskeluun tai pohjana keskusteluille työryhmässä

Sukupuolitietoinen kielenkäyttö - Mitä se on?

Sukupuolitietoinen kielenkäyttö tarkoittaa perusteltuja valintoja ja pohdintaa siitä, onko sukupuolen esiintuominen perusteltua vai ei.

Sukupuolitietoinen kielen ei siis välttämättä tarvitse olla sukupuolineutraalia. Jos esimerkiksi puhutaan kotonaan lasta hoitavista maahanmuuttajavanhemmista joilla on riski jäädä koulutuksen ulkopuolelle, voi olla tärkeää painottaa, että ryhmä koostuu pääasiassa naisista. Jos taas kannustetaan nuoria miettimään omia tulevaisuuden suunnitelmia, on tärkeää ettei jotain alaa tai ammattia leimata vain miesten tai naisten ammatiksi.

Sukupuolitietoinen kielenkäyttö opetuksessa ja ohjauksessa ei sulje ulos vaan kutsuu mukaan kaikki.

Ohje on muokattu [Tasa-arvotiedon keskuksen ohjeesta "Vinkkejä sukupuolitietoiseen kielenkäyttöön" 2.3.2021.](#)

Ks. Myös Ulla Tiililän kirjoitus Kotuksen sivuilla:

[Kuusi korjattavaa käsitystä sukupuolineutraalista kielestä 16.1.2020](#)

Vinkkejä sukupuolitietoiseen kielenkäyttöön opetuksessa ja ohjauksessa

Tuo sukupuoli esiin vain, jos se on merkityksellinen käsiteltävän asian kannalta.

Tärkeintä on että arvioit sukupuolen esiintuomista tapaus- ja aihekohtaisesti. Esimerkiksi opiskelijaryhmälle voit sanoa "hei te siellä", "kuunnelkaahan kaikki" sen sijaan, että sanot "tytöt/pojat". Mieti myös kun esittelet esimerkiksi henkilöitä/tarinoita, onko henkilöiden sukupuolella väliä tarinan kannalta. Voidaanko henkilöistä ja ryhmistä puhua ilman että heidän sukupuoltaan mainitaan? Välillä on tietenkin tärkeää mainita henkilön/ryhmän sukupuoli, esimerkiksi jos käsitellään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

Vältä toistamasta sukupuolittuneita ammattinimikkeitä

Käytä esimerkiksi termiä matkustamotyöntekijä termin lentoemäntä sijaan, koneenhoitaja konemiehen sijaan jne. Täältä pääset tutustumaan Duunitoriin tekemään listaan sukupuolineutraaleista ammattinimikkeistä: <https://duunitori.fi/sukupuolineutraalit-ammattinimikkeet#termilista>

Vinkkejä sukupuolitietoiseen kielenkäyttöön opetuksessa ja ohjauksessa

Vältä toistamasta sukupuoliin liitettyjä kaavamaisia yleistyksiä, oletuksia, stereotypioita ja normeja.

Voit miettiä, miten puhut eri sukupuolen edustajista. Esimerkiksi toisinnatko ajatusta siitä, että naiset ovat tunteikkaita ja hoivaavia kun taas miehet nähdään rationaalisina ja voimakkaina? Tai puhutko naisia käsittelevissä asioissa useammin perheestä ja ulkonäöstä kuin miehiä käsittelevissä asioissa?

Merkitse sukupuolet symmetrisesti, esimerkiksi nais-etuliitteen käyttö ei ole suositeltavaa silloin, jos myöskään mies-etuliitettä ei käytetä.

Tähän voi kiinnittää huomiota esimerkiksi silloin kun keskustelun aiheena on henkilö, joka työskentelee omalle sukupuolelleen epätyypillisellä alla. Puhutko esimerkiksi poliisista ja naispoliisista tai papista ja naispapista?

Vinkkejä sukupuolitietoiseen kielenkäyttöön opetuksessa ja ohjauksessa

Muista sukupuolen moninaisuus. Vältä ilmaisuja molemmat, kummatkin ja vastakkaiset sukupuolet.

Silloin kun kyse ei ole vain naisista ja miehistä, puhu (kaikista tai eri) sukupuolista. Joskus voi olla syytä mainita erikseen myös esimerkiksi transsukupuoliset tai intersukupuoliset ihmiset. Esimerkiksi voit sanoa, että "kaikki sukupuolet voivat opiskella insinööriksi" sen sijaan että sanot "niin miehet kuin naisetkin voivat opiskella insinööriksi".

Käytä ihmisten omia määritelmiä itsestään ja sukupuolestaan.

On tärkeää, että kunnioitat oppilaiden itsemääräämisoikeutta heidän sukupuoli-identiteetistään. Helppo tapa toteuttaa tätä on kutsua opiskelijoita heidän nimellään ja välttää oppilaiden jaottelemista sukupuolen (tai minkään muun ominaisuuden) mukaan. Jos jostain syystä on kuitenkin tärkeää jaotella oppilaat sukupuolen mukaisesti, voit varmistaa oppilailta miten he haluavat, että heitä kutsutaan ja mihin ryhmään he kokevat kuuluvansa. Käytä aina opiskelijan toivomaa nimeä ja kunnioita heidän sukupuoli-identiteettiään vaikka se olisikin eri kuin virallisessa rekisterissä.

Sukupuolitietoinen kielenkäyttö opetuksessa ja ohjauksessa ei sulje ulos vaan kutsuu mukaan kaikki

- Voit hyödyntää myös symboleita ja kuvia viestinnässä.

Esimerkiksi symbolien ja kuvien avulla voidaan viestiä kaikkia huomioivasta ympäristöstä.

Lisätietoja: www.potentiaalihanke.fi

Potentiaali-hankkeen toteuttajat:

OPIKSELUN JA
KOULUTUKSEN
TUTKIMUSSÄÄTIÖ

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

jamk

Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Koordinaatio:

Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Kesto:

1.4.2019–30.6.2022

Päärahoittaja:

Sosiaali- ja terveysministeriö / Euroopan sosiaalirahasto,
Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 (hankekoodi S21690)

**TURUN
YLIOPISTO**

Potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020